

ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА “КРОК”

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник голови Приймальної комісії

[Signature]
Н.М.Літвін

[Signature]
2021 р.

ПРОГРАМА

**фахового випробування для вступу на навчання за
спеціальністю «Фінанси, банківська справа та страхування»
для здобуття ступеня магістра**

на основі здобутого ступеня (рівня)вищої освіти

Автори: Грушко В.І. д.е.н., професор

Румик І.І. к.е.н., доцент

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри

національної економіки та фінансів

(протокол №8 від 5 березня 2021 р.)

Завідувач кафедри

[Signature]
Грушко В.І.

Київ, 2021

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

ВСТУП

Прийом вступників на основі здобутого ступеня (рівня) вищої освіти для здобуття ступеня магістра на спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», проводиться за результатами фахового вступного випробування з дисципліни циклу професійної підготовки «Фінанси».

ТЕМА 1. ПРЕДМЕТ ФІНАНСОВОЇ НАУКИ ЯК ПІЗНАННЯ СУТНОСТІ ФІНАНСІВ

Суть, об'єктивна необхідність фінансів. Форми грошових відносин, які охоплюють фінанси. Специфічність суспільного призначення фінансів, їх характерні риси.

Функції фінансів: розподільна, контрольна, стимулююча. Теоретичні положення роботи К. Маркса “Критика Готської програми” та їх значення в розкритті суті розподільної функції фінансів. Первинний розподіл і перерозподіл національного доходу. Первинні доходи учасників виробництва (держави, підприємств, працівників сфери матеріального виробництва). Необхідність перерозподілу національного доходу, похідні доходи. Роль розподільної функції фінансів у формулюванні міжгалузевих пропорцій, та соціального розвитку суспільства.

Контрольна функція фінансів, її зв'язок з розподільною функцією. Суспільне призначення фінансів у цій функції. Значення фінансового контролю та напрямки його подальшого розвитку.

Стимулююча функція фінансів. Її роль в становленні ринкових відносин в Україні. Органічна єдність функцій фінансів.

Складові частини фінансової системи: фінанси підприємств і організацій та загальнодержавні фінанси. Суть, характерні риси фінансів підприємств і організацій, особливості їх формування та використання в умовах різних форм власності.

Характеристика загальнодержавних фінансів (державний бюджет, державне соціальне страхування, державний кредит, державний Пенсійний фонд, позабюджетні державні фонди). Місце в фінансовій системі. Взаємозв'язок складових частин фінансової системи.

Визначення фінансових ресурсів. Склад та структура фінансових ресурсів, напрямки їх використання. Макрофактори, що впливають на співвідношення централізованих та децентралізованих фінансових ресурсів.

Зв'язок фінансів з такими розподільними економічними категоріями як ціна, собівартість, фонд оплати праці.

ТЕМА 2. ГЕНЕЗИС І ЕВОЛЮЦІЯ ФІНАНСІВ

Походження терміну «фінанси». Застосування терміну «фінанси» в середньовічній латині. Зв'язок терміну «фінанси» з визначенням терміну сплати та з визначенням платіжного документа про погашення боргу.

Трактування терміну «фінанси» у кінці XVII ст. у Франції та інших країнах. Зв'язок терміну «фінанси» з державним господарством, з доходами, видатками, боргом. Поняття фінансового господарства.

XIX ст. – перехід до широкого розуміння фінансів. Характеристика фінансів як галузі знання (діяльності), що охоплює сферу виробництва, фінансові ринки, державний кредит, міжнародні фінанси.

Сучасне визначення терміну «фінанси». Характеристика потреб у коштах, пов'язана із розвитком держави та вдосконаленням її функцій як основний фактор розвитку фінансів.

Способи мобілізації коштів, призначення витрат і пропорції їх розподілу. Взаємозв'язок грошових фондів з фінансами. Фінанси як історична категорія.

Взаємозв'язок грошей з фінансами. Спільні та відмінні риси.

ТЕМА 3. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ФІНАНСОВОЇ НАУКИ

Визначення предмета фінансової науки. Виділення фінансової науки в самостійну галузь.

Зародження фінансової науки у XV–XVI ст. Античний світ та фінансова наука. Рекомендації мислителів Арістотеля та Ксенофонта щодо поповнення державної казни. Натуральне господарство і фінансова наука в середні віки.

Політична економія в XV ст. та фінансова наука. Період економічного і культурного піднесення на півночі Італії. Виникнення меркантилізму. Діомеде Карафа (кінець XV ст.) і його наукові основи управління фінансами: домени та регалії як основа бюджету; розподіл державних видатків. Ж. Боден (XVI ст.) та його сім джерел доходу держави (праця «Фінанси – нерви держави»).

XVII ст. – податкове спрямування розвитку фінансової науки. Т. Гоббс (1642 р.) та його перваги прямих податків. Д. Локк (кінець XVII ст.) і доктрина прямих податків.

Вклад у розвиток фінансової науки в XVII– XVIII ст. німецьких фінансистів-камералістів. Систематичне викладення основ фінансового управління. Зв'язок народного господарства, добробуту і податкової сили населення у працях Л. фон Секендорф (1626-1692 рр.). Систематизація Ф. Юсті та І. Зонненфельса фінансових теорій. Ф. Юсті як батько фінансової науки.

Розвиток фінансової науки у працях французьких учених-фізіократів – Ф. Кене, А. Тюрго, О. Мірабо. Зв'язок фінансового господарства із теоріями політичної економії. Економічна таблиця Ф. Кене.

А. Сміт і його праця «Дослідження щодо природи і причин багатства народів» («Багатство народів») (1776 р.). Теорія податків Д. Рікардо у праці «Основи політичної економії і податкового обкладання»

Остаточне виділення фінансової науки із політекономії в другій чверті XIX ст.

Фінансова наука під впливом марксистського вчення. К. Маркса і Ф. Енгельса та їх праці: «Критика політичної економії», «Капітал».

Вклад у розвиток економічної і фінансової думки кінця XIX ст. українських вчених Т. Степанова, М. Бунге, І. Вернадського.

Вплив на фінансову науку маржиналістів (кінець XIX - початок XX ст.). Теорія граничної корисності державних послуг і граничної корисності податків.

Теорія державного регулювання фінансів Дж. Кейнса в умовах монополізованого виробництва. Фінансові механізми Дж. Кейнса.

Стокгольмська школа (Г. Мюрдаль, Е. Ліндаль) та їх теорія «циклічного балансування бюджету».

Неокейнсіанські та неокласичні фінансові теорії у 50-і роки ХХ ст.
Податкова концепція А. Лаффера.

Розвиток фінансової науки в радянський період. Українська фінансова наука на початку 90-х років.

ТЕМА 4. ФІНАНСОВЕ ПРАВО І ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА

Фінансова політика – складова частина економічної та соціальної політики держави.

Основні принципи та задачі фінансової політики. Умови, які забезпечують ефективність фінансової політики.

Сучасна фінансова політика України. Фінансова стратегія, фінансові пріоритети.

Суть фінансового механізму, його склад та призначення. Історія розвитку фінансового механізму. Необхідність його удосконалення в умовах переходу до ринкової економіки.

Фінансове планування як підсистема фінансового механізму. Зміст, принципи, методи та задачі фінансового планування. Різноманітність фінансових планів, їх взаємозв'язок.

Фінансові важелі та стимули, їх функціональне призначення в системі фінансових відносин при формуванні, розподілу та використанні грошових фондів. Характеристика окремих фінансових важелів та стимулів.

Фінансові норми та нормативи в системі фінансових важелів та стимулів. Значення економічних нормативів.

Фінансові показники. Управління фінансами, принципи його організації.

Фінансовий апарат і його склад. Фінансові служби міністерств, відомств, об'єднань, підприємств, організацій, їх функції. Функції, права та обов'язки Міністерства фінансів України, його органів. Державна фінансова інспекція. Її функції та завдання.

Податкова адміністрація. Організаційна структура. Функції, права, обов'язки. Зарубіжний досвід роботи податкових органів.

Правові основи функціонування фінансового механізму. Фінансове законодавство, його зміст та значення в організації і регулюванні фінансових відносин.

ТЕМА 5. ПОДАТКИ. ПОДАТКОВА СИСТЕМА

Об'єктивна необхідність податкової системи. Основні функції держави. Суть та призначення податків. Мінімальний розмір податків. Складові частини податкової системи.

Класифікація податків: прогресивні, регресивні, пропорційні, прямі, непрямі, державні, місцеві.

Проблема подвійного оподаткування.

Основні податки, сфери їх використання, механізм дії: податок на прибуток (доходи), акцизний збір, податок на додану вартість. Податок на фонд оплати праці, плата за землю. Податок на експорт і імпорт. Податкові пільги, податковий кредит.

Прибутковий податок з громадян. Групи платників та об'єкти оподаткування. Суть та призначення податків з населення. Діючі системи оподаткування населення в країнах з розвинутою економікою.

ТЕМА 6. БЮДЖЕТ. БЮДЖЕТНА СИСТЕМА

Державний бюджет України, його призначення, склад і структура доходів і видатків. Роль Державного бюджету в регіональному, галузевому і соціальному перерозподілі.

Класифікація доходів державного бюджету. Фактори, що впливають на формування доходів державного бюджету за сучасних умов. Видатки державного бюджету. Особливості формування видатків за сучасних умов.

Стан бюджету як фінансового плану: рівновага доходів і видатків; перевищення доходів над видатками; бюджетний дефіцит. Фактори, що визначають стан бюджету. Форми перевищення доходів над видатками: бюджетні резерви, бюджетний надлишок, бюджетний профіцит.

Бюджет як основний фінансовий план держави. Склад і структура доходної і видаткової частин бюджету, фактори, що впливають на них. Правовий характер бюджету як фінансового плану, його чинники. Бюджет як

віддзеркалення економічної, соціальної та міжнародної політики держави. Поточний бюджет і бюджет розвитку.

Бюджетний устрій і бюджетна система. Основи бюджетного устрою: види бюджетів, принципи побудови бюджетної системи, розмежування доходів і видатків між бюджетами, взаємовідносини між бюджетами. Склад і структура бюджетної системи України. Поєднання централізованих і децентралізованих бюджетів як основа демократичного бюджетного устрою. Альтернативні принципи встановлення взаємозв'язку між централізованими і децентралізованими бюджетами: єдність бюджетної системи та автономність кожного бюджету. Визначальні ознаки єдності бюджетної системи, передумови її встановлення. Законодавче визначення бюджету держави як єдиного фонду грошових коштів. Переваги і недоліки бюджетної системи, побудованої на принципі єдності. Поняття і характерні ознаки принципу автономності бюджетів, його забезпечення. Автономність бюджетів як визначальна передумова раціональної та ефективної фінансової діяльності місцевих органів влади й управління.

ТЕМА 7. БЮДЖЕТНИЙ ДЕФІЦИТ

Поняття стану бюджетного фонду та дефіциту бюджету. Показники оцінки стану бюджету як фінансового плану. Класифікаційні ознаки групування видів бюджетного дефіциту.

Причини виникнення бюджетного дефіциту.

Соціально-економічні наслідки бюджетного дефіциту. Наслідки бюджетного дефіциту в Україні. Причинно-наслідкова діалектика бюджетних дефіцитів. Класичні концептуальні підходи до збалансування державного бюджету. Їхні переваги та недоліки.

Фінансування бюджету. Його основні риси. Джерела фінансування дефіциту бюджету та їх класифікація. Класифікація джерел фінансування бюджетного дефіциту за Бюджетним кодексом України. Фіскальні обмеження, встановлені Бюджетним кодексом України, та їхні недоліки. Різниця між зовнішнім та внутрішнім фінансуванням бюджетного дефіциту.

Монетизація бюджетного дефіциту. Сеньйораж. Інфляційний податок і його особливості. Фіскальні правила і їхня роль у боротьбі з бюджетними дефіцитами. Оптимальна модель фіскального правила в Україні.

Методи обмеження та шляхи скорочення дефіциту бюджету. Визначення рівноваги між дефіцитом бюджету та його фінансуванням. Тактичні заходи може використовувати держава з метою скорочення бюджетного дефіциту. Секвестр видатків бюджету. Стратегічні напрями боротьби з бюджетним дефіцитом. Правове регламентування бюджетного дефіциту у країнах ЄС.

ТЕМА 8. ДЕРЖАВНИЙ КРЕДИТ

Економічна суть і роль державного кредиту як специфічної форми фінансових відносин. Форми державного кредиту. Державна політика позичкових фінансів, її передумови. Форми державного кредиту, їх призначення. Суб'єкти державного кредиту, їх класифікація. Чинники державного кредиту. Бюджетний дефіцит як основний чинник державного кредиту. Роль і місце державного кредиту в покритті дефіциту бюджету. Передумови державного кредиту: наявність кредиторів, в яких є вільні кошти; довіра з боку кредиторів до держави; зацікавленість у наданні позик. Платоспроможність держави у погашенні боргів і виплаті доходу.

Державні позики як основна форма державного кредиту. Класифікація видів державних позик: за правом емісії; за ознакою держателів цінних паперів; за формою виплати доходів; за термінами погашення; за методами розміщення. Види цінних паперів з державних позик: облігації та казначейські зобов'язання (векселі).

Державний борг, його структура. Внутрішній та зовнішній, поточний та капітальний державний борг. Проблеми державного боргу, його межі і порядок обслуговування. Економічні та соціальні наслідки державного боргу. Видатки бюджету на обслуговування державного боргу. Управління державним боргом. Способи управління: конверсія, консолідація, уніфікація, обмін облігацій за регресивним співвідношенням, відстрочка погашення, анулювання. Політика реструктуризації державного боргу.

ТЕМА 9. МІСЦЕВІ ФІНАНСИ. БЮДЖЕТНИЙ ФЕДЕРАЛІЗМ І ФІНАНСОВЕ ВИРІВНЮВАННЯ

Економічна база місцевих органів влади: природні ресурси, місцеве господарство, об'єкти державної власності республіканського підпорядкування. Задачі органів місцевого самоврядування.

Склад фінансових ресурсів: бюджетні та позабюджетні фонди, цінні папери тощо. Роль місцевих бюджетів в економічному та соціальному

розвитку регіонів. Доходи місцевих бюджетів, їх характеристика. Витрати місцевих бюджетів, методи їх планування, проблеми удосконалення. Розширення прав місцевих органів влади в бюджетному плануванні. Взаємовідносини місцевих бюджетів з республіканським бюджетом.

Характер і форми взаємовідносин між бюджетами. Фінансове вирівнювання. Бюджетне регулювання. Субсидювання та його види: субсидії, субвенції, дотації. Порядок виділення та використання окремих видів субсидій. Вилучення бюджетних надлишків як форма взаємовідносин між бюджетами і бюджетного регулювання. Кошти, що передаються до Державного бюджету України та місцевих бюджетів з інших місцевих бюджетів. Бюджетні позички, їх причини, порядок виділення і погашення. Взаємні розрахунки між бюджетами, причини їх виникнення і порядок проведення.

Кошик доходів бюджетів місцевого самоврядування. Індекс відносної податкоспроможності. Коефіцієнт вирівнювання. Формульний розрахунок міжбюджетних трансфертів.

ТЕМА 10. СОЦІАЛЬНІ ПОЗАБЮДЖЕТНІ ФОНДИ

Місце централізованих цільових фондів в економічному та соціальному розвитку держави. Об'єктивна необхідність їх створення.

Пенсійний фонд. Цілі, організаційна структура, джерела формування та напрямки використання.

Практика створення та функціонування комерційних пенсійних фондів.

Фонд державного соціального страхування, його задачі. Суб'єкти відносин та їх обов'язки. Механізм відрахувань на соціальне страхування. Джерела формування фонду. Зарубіжний досвід соціального страхування населення.

Державний фонд сприяння зайнятості населення. Задачі, джерела формування та використання коштів фонду.

Фонд для здійснення заходів з ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, інші спеціальні фонди позабюджетних коштів цільового призначення. Регіональні позабюджетні фонди. Порядок сплати та розподілу Єдиного соціального внеску.

ТЕМА 11. ФІНАНСИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Поняття, сутність і місце фінансів підприємств у фінансовій системі. Основні принципи організації фінансів підприємств в умовах ринку.

Функції фінансів підприємств, їх внутрішня властивість і форма прояву їх сутності.

Поняття грошових фондів і фінансових ресурсів підприємств. Економічні методи і способи формування фінансових ресурсів. Джерела формування ресурсів.

Обчислення необхідних обсягів власного капіталу і позикових коштів (кредитних ресурсів). Розрахунки зароблених коштів виробничими підприємствами, посередницькими фірмами та іншими господарюючими суб'єктами. Економічний ефект, диференціал (фінансовий ліверидж) і коефіцієнт плеча фінансового важеля.

Поняття фінансової діяльності підприємств і її організація. Зміст і завдання фінансової роботи на підприємствах. Управління фінансами підприємств.

ТЕМА 12. ФІНАНСИ ДОМОГОСПОДАРСТВ

Домогосподарство як інституційна складова економічної системи. Фінанси домогосподарств у фінансовій системі України. Стратегії фінансової поведінки домогосподарств. Фінансова грамотність населення.

Сутність доходів домогосподарств. Заробітна плата як основне джерело доходів домашніх господарств. Соціальні трансферти населенню. Доходи від підприємницької та інших видів діяльності домогосподарств.

Сутність, класифікація і структура витрат домашніх господарств. Порядок формування плану витрат домогосподарств. Раціоналізація споживчих витрат в умовах економічної нестабільності.

Економічний зміст заощаджень домашніх господарств. Заощадження домогосподарств як джерело інвестиційних витрат. Напрями оптимізації заощаджень домогосподарств.

Управління фінансами домогосподарств. Фінансові рішення домогосподарств в умовах економічних ризиків. Людський капітал як важливий чинник формування фінансового потенціалу домашніх господарств.

ТЕМА 13. СТРАХУВАННЯ. СТРАХОВИЙ РИНОК

Сутність страхування та його функції. Принципи страхування. Роль страхування в умовах ринкової економіки.

Поняття класифікації, її значення. Класифікаційні ознаки. Класифікація за формами проведення.

Невизначеність та ризик. Поняття ризику. Класифікація ризиків. Управління ризиком. Визначення страхового ризику, його ознаки. Визначення ціни страхування. Структура страхового тарифу.

Необхідність страхового захисту. Необхідність, значення та методи державного регулювання страхової діяльності. Орган нагляду за страховою діяльністю, його функції. Шляхи наближення законодавчої й нормативної бази страхування до міжнародних стандартів.

ТЕМА 14. ФІНАНСОВИЙ РИНОК

Загальна характеристика фінансового ринку. Сутність та еволюція фінансового ринку. Основні функції фінансового ринку. Основні учасники фінансового ринку. Структура фінансового ринку.

Законодавче регулювання фінансового ринку. Суть регулювання фінансового ринку. Державне регулювання фінансового ринку. Саморегулювання фінансового ринку. Особливості регулювання окремих учасників фінансового ринку.

Фінансові посередники. Сутність та функції фінансових посередників. Суб'єкти небанківської системи. Небанківські фінансово-кредитні інститути. Контрактні фінансові інститути. Посередники депозитарно-клірингової діяльності.

Грошовий ринок. Сутність та особливості функціонування грошового ринку. Структура та інструменти грошового ринку. Обліковий ринок. Міжбанківський ринок.

Ринок банківських позичок. Основи організації ринку капіталів. Кредитний ринок. Основні форми кредитних відносин. Кредитні рейтинги.

Поняття, функції та суб'єкти валютного ринку. Валютні операції. Валютне регулювання та курсова політика Центрального банку.

Сутність і функції ринку цінних паперів Види цінних паперів, їх класифікація і характеристика Інституційні посередники на фондовому ринку.

Особливості розвитку ринку похідних цінних паперів. Історія виникнення та розвитку ринку строкових угод. Характеристика основних похідних інструментів.

ТЕМА 15. ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Мета фінансового менеджменту. Основні завдання фінансового менеджменту.

Фінансова стратегія. Місце фінансової стратегії у загальній стратегії розвитку підприємства. Етапи розробки стратегії фінансового менеджменту.

Складові фінансової політики підприємства. Параметрами, за якими здійснюється оцінка ефективності розробленої стратегії. Фінансова тактика.

Тактичні цілі і завдання фінансового менеджменту. Стратегічний фінансовий менеджмент.

Зміст основних принципів фінансового менеджменту. Ознаки класифікації функцій фінансового менеджменту. Зміст функцій суб'єкта і об'єкта фінансового менеджменту.

Визначення сутності фінансового менеджменту. Визначення сутності поняття "фінансове рішення".

Роль керівника фінансової служби підприємства у процесі підготовки, прийняття та реалізації фінансових рішень. Системи забезпечення механізму фінансового менеджменту.

Складові формування та використання системи інформаційного забезпечення як складової механізму фінансового менеджменту.

Зовнішнє і внутрішнє середовище організації та форми їх впливу на фінансові рішення.

ТЕМА 16. МІЖНАРОДНІ ФІНАНСИ

Поняття міжнародних фінансів. Багатоаспектна сутність поняття "міжнародні фінанси" як економічної категорії. Суть міжнародних фінансів у широкому і вузькому розумінні. Структура міжнародних фінансів. Характеристика ланок міжнародних фінансів.

Функції міжнародних фінансів. "Міжнародний фінансовий ринок". Відмінність міжнародного фінансового ринку від світового. Основні сегменти міжнародного фінансового ринку. Особливості організації та функціонування міжнародного валютного ринку. Суперечливість сегментарної структури міжнародного фінансового ринку.

Сутність та функціональне призначення міжнародного ринку кредитних ресурсів (боргових зобов'язань). Синдиковані позики та основні причини їх виникнення. Міжнародні фінансові організації. Міжнародні центри торгівлі фінансовими ресурсами. Взаємозв'язок міжнародних і державних фінансів.

Відмінності між іноземними облігаціями та єврооблігаціями. Функціональне призначення й особливості функціонування міжнародного ринку титулів власності та міжнародного ринку похідних фінансових інструментів. Євроакції. Різновиди строкових угод використовуються у спекулятивних операціях та операціях хеджування на міжнародних фінансових ринках.

Види і функції міжнародних організацій і міжнародних фінансових інституцій. Напрями економічної діяльності ООН. Основні структурні підрозділи системи органів економічного і фінансового співробітництва в рамках ООН. Бюджет ООН. Використання коштів бюджету ООН.

Основні функції фінансових інституцій. Міжнародний валютний фонд та мета створення. Цілі та функції Світового банку. Формування капіталу МВФ. Форми і напрями здійснюється кредитування МВФ.

Переваги і недоліки позабіржової і біржової торгівлі фінансовими інструментами на міжнародному фінансовому ринку. Спільні та відмінні риси у функціональному призначенні МВФ і Світового банку.

Фінансові інституції групи Світового банку. Особливості в організації і функціональному призначенні цих фінансових інституцій.

Функції і напрями діяльності МБРР. Формування капіталу і ресурсів МБРР. Особливості кредитної діяльності Банку.

Завдання і функції МФК і МАР. Особливості формування фінансових ресурсів цих інституцій. Мета створення Банку міжнародних розрахунків. Функції БМР.

ТЕМА 17. ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ

Передумови підвищення уваги до проблеми забезпечення економічної безпеки. Становлення і розвиток правового регламентування економічної безпеки в Україні. Зміни у правовому забезпеченні і теоретико-методологічному розумінні економічної безпеки.

Багатоаспектна сутність поняття "економічна безпека". Еволюція теоретичних підходів до трактування сутності цього терміна.

Основні складові національної безпеки. Фінансова безпека як найважливіша складова економічної безпеки держави.

Багатоаспектна сутність поняття "фінансова безпека". Внутрішні і зовнішні фактори визначають стан фінансової безпеки держави.

Складові ієрархічної декомпозиції фінансової безпеки держави як багаторівневої системи. Структура і складові фінансової безпеки держави: фінансова безпека людини (громадянина), фінансова безпека підприємства, фінансова безпека регіону.

Національні економічні інтереси. Приклади пріоритетних національних інтересів в економічній і фінансовій сферах.

Загрози економічної безпеки держави та ознаки їх класифікації. Основні загрози національної безпеки в економічній сфері. Внутрішні загрози фінансовій безпеці держави. Зовнішні виклики фінансовій безпеці держави. Класифікація загроз фінансовій безпеці держави на потенційні та реальні.

Індикатори економічної безпеки та їх порогові (граничні) значення. Приклади загальних індикаторів економічної безпеки держави. Індикатори оцінки стану фінансової безпеки України.

Механізм забезпечення фінансової безпеки держави. Функціональне призначення та характеристика основних елементів механізму забезпечення фінансової безпеки держави.

ТЕМА 18. ФІНАНСИ КРАЇН З РОЗВИНЕНОЮ ЕКОНОМІКОЮ

Еволюція ролі держави та основні причини зростання обсягів державних фінансів у XX ст. Характеристика загальних рис фінансових систем країн з розвиненою ринковою економікою.

Сруктура фінансової системи США та особливості бюджетного процесу в цій державі. Стан державних фінансів та пріоритети сучасної фінансової політики США.

Загальні риси федерального бюджету та податкової системи ФРН. Особливості та проблеми фінансової політики ФРН після приєднання східних земель.

Склад фінансової системи Великої Британії та характеристика її складових. Принципи управління державним боргом у Великої Британії.

Особливості системи спеціальних фондів у Франції. Характеристика політики Франції у сфері управління державною власністю.

Проблеми державних фінансів Японії у контексті кризових явищ 90-х років. Характеристика складових фінансової системи Японії.

Специфіка моделі державних фінансів у Скандинавських державах. Особливості державних фінансів Швеції. Завдання та призначення стабілізаційного фонду у Норвегії. Характеристика сучасної фінансової політики Фінляндії.

ТЕМА 19. ФІНАНСИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Етапи економічної інтеграції у ЄС. ЄС як найрозвинутіше інтеграційне угруповання у світі.

Етапи економічної інтеграції в Європі. Особливості фінансової політики на кожному із них. Особливості економічної інтеграції та фінансової політики на етапі формування спільного ринку та єдиного внутрішнього ринку ЄС.

Переваги та недоліки економічної інтеграції в ЄС. Історична роль підписання Маастрихтської угоди. Найважливіші положення угоди.

Поняття "валютно-фінансова конвергенція". Критерії валютно-фінансової конвергенції визначає Маастрихтський договір.

Особливості організації фінансів ЄС. Особливості бюджету ЄС. Принципи формування доходів бюджету ЄС. Власні ресурси бюджету ЄС.

Видатки бюджету ЄС. Цілі використання коштів бюджету ЄС.

Цілі і завдання бюджетної стратегії ЄС на 2007-2013 рр. Особливості бюджетного процесу в ЄС. Функції та повноваження інститутів ЄС у рамках бюджетного процесу.

Уніфікація і гармонізація податкових систем країн ЄС. Основні цілі та принципи податкової гармонізації в ЄС.

Особливості та напрями гармонізації непрямих податків у ЄС. Особливості, завдання та проблеми уніфікації оподаткування компаній (гармонізація прямих податків) у ЄС.

Суть валютної інтеграції та основні стадії організації валютних відносин у рамках такої інтеграції. Механізм валютної інтеграції.

Основні етапи гармонізації валютної політики ЄС. Взаємозв'язок валютної і бюджетної політики в рамках ЄС.

Інституційна структура ЄС. Роль та функціональне призначення керівних органів, що утворюють "інституційний трикутник" і відіграють ключову роль у прийнятті фінансових рішень у ЄС.

Особливості функціонування та призначення Економічного і соціального комітету та Комітету регіонів ЄС. Роль у прийнятті фінансових рішень та формуванні єдиної фінансової політики ЄС.

Роль та функціональне призначення фінансових інституцій ЄС – Європейського інвестиційного банку та Європейського.

ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

1. Суть фінансів та їхні характерні ознаки.
2. Функції фінансів.
3. Роль фінансів у суспільстві.
4. Роль французьких учених XVIII ст. та англійських – А. Сміта і Д. Рікардо у розвитку фінансової науки.
5. Теорія Дж.М. Кейнса – революція в економічній і фінансовій науці.
6. Ідеї українських економістів – фінансистів кінця XIX ст.
7. Економічні передумови виникнення і розвитку фінансів.
8. Зв'язок фінансів з собівартістю, фондом заробітної плати, ціною.
9. ВВП як основне джерело формування фінансових ресурсів держави.
10. Фінансова політика держави: суть і напрями.
11. Монетарна політика та її сутність.
12. Бюджетно-податкова політика, її види та сутність.
13. Боргова політика та її сутність.
14. Фінансова стратегія та фінансова тактика: їх характеристика.
15. Фінансово-кредитний механізм: суть і структура.
16. Інструменти і важелі фінансово-кредитного механізму.
17. Структура внутрішньої будови фінансової системи держави.
18. Організаційна структура фінансової системи України.
19. Сфери діяльності Міністерства фінансів України.
20. Функції Національного Банку України.
21. Функції Державної фіскальної служби України.
22. Суть та об'єктивний характер податків.
23. Функції та класифікації податків.
24. Прямі і непрямі податки. Їхні види. Вплив непрямих податків на конкурентоспроможність продукції.
25. Податки, платежі, внески: визначення і приклади.
26. Податкова система України.
27. Податкова політика держави.

28. Види податкових ставок.
29. Податковий кредит.
30. Податкові санкції: суть, за що призначаються.
31. Податкові пільги та їхні види.
32. Ланки державних фінансів.
33. Державний бюджет: визначення і суть.
34. Дохідна частина бюджету, джерела її формування.
35. Видатки держави. Склад видаткової частини бюджету.
36. Бюджетна система України.
37. Бюджетний устрій України.
38. Бюджетна система і принципи її побудови.
39. Бюджетний процес. Його складові.
40. Процедура бюджетного планування.
41. Виконання бюджету. Касове виконання бюджету.
42. Бюджетний кодекс України: структура та значення.
43. Місцеві бюджетні надходження та витрати.
44. Бюджетний дефіцит: форми, причини виникнення, джерела фінансування.
45. Бюджетна політика України на сучасному етапі.
46. Зв'язок бюджетного дефіциту з конвертованістю національної валюти.
47. Державний кредит і його форми.
48. Облігації і векселі: суть і відмінності.
49. Суть системи управління державним боргом і способи його коригування.
50. Роль місцевих бюджетів в економічному та соціальному розвитку регіонів.
51. Доходи місцевих бюджетів, їх характеристика.
52. Витрати місцевих бюджетів, методи їх планування, проблеми удосконалення.
53. Взаємовідносини місцевих бюджетів з державним бюджетом.
54. Державні цільові фонди. Їх призначення.
55. Пенсійний фонд: джерела формування та використання його коштів.
56. Джерела формування та напрями використання Фонду соціального

страхування на випадок тимчасової втрати працездатності.

57. Фінанси підприємств як одна із сфер фінансової системи держави.

58. Фінансові ресурси підприємства.

59. Джерела формування фінансових ресурсів підприємств.

60. Доходи підприємства і шляхи їх формування.

61. Напрями витрат фінансових ресурсів на підприємстві.

62. Формування фінансових результатів на підприємстві.

63. Домогосподарство як інституційна економічна одиниця та суб'єкт фінансових відносин.

64. Бюджет домогосподарства, його структура.

65. Економічна сутність і функції страхування.

66. Основні суб'єкти у страхуванні.

67. Галузева класифікація страхування.

68. Види страхування.

69. Суть фінансового ринку, його роль у мобілізації та розподілі фінансових ресурсів.

70. Суб'єкти фінансового ринку.

71. Кредитна система як основа ринку грошей.

72. Ринок цінних паперів. Акції, облігації.

73. Фондова біржа як посередник на ринку цінних паперів.

74. Характерні риси державного і банківського кредиту.

75. Суть страхового ринку і страхових послуг.

76. Кредит як основна форма фінансових відносин.

77. Первинний і вторинний ринки цінних паперів.

78. Мета й основні завдання фінансового менеджменту.

79. Механізм фінансового менеджменту, його сутність та складові.

80. Фінанси міжнародних організацій.

81. Міжнародні фінансові інституції.

82. Вплив політичної і фінансової ситуації в країні на зміну курсу валюти.

83. Встановлення курсу валют: адміністративний і ринковий методи.

- 84.Фінансова безпека: сутність і місце в системі економічної безпеки.
- 85.Сучасні риси фінансових систем країн з розвинутою ринковою економікою (США, Німеччина, Велика Британія, Японія).
- 86.Етапи економічної інтеграції в Європі та їх характеристика.
- 87.Бюджетна стратегія і бюджетний процес країн Європейського Союзу.
- 88.Податкова політика в країнах Європейського Союзу.
- 89.Міжнародний валютний фонд – провідний фінансовий інститут, його функції.
- 90.Функції і сфери діяльності Європейського банку реконструкції і розвитку.

Критерії оцінювання відповідей на вступному випробуванні

Ці Критерії визначають загальні підходи до визначення рівня навчальних досягнень вступників та встановлюють відповідність між вимогами до знань і умінь вступників та показником оцінки в балах.

Ці Критерії реалізуються в нормах чотирьох рівнів досягнень: відмінно, добре, задовільно, незадовільно.

Рівень досягнень	Оцінка (5- бальна шкала)	Оцінка (12- бальна шкала)	Оцінка (шкала від 100 до 200 балів)
відмінно	5	10-12	180-200
добре	4	7-9	150-179
задовільно	3	4-6	120-149
незадовільно	2	1-3	100-119

Відмінно – знання вступника є глибокими, міцними, системними, вступник вміє застосовувати знання для виконання завдань, вміє самостійно оцінювати різноманітні ситуації, виявляти і відстоювати особисту позицію.

Добре – вступник знає істотні ознаки понять, явищ, вміє пояснити основні закономірності, а також самостійно застосовувати знання в стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, узагальненням тощо), вміє робити висновки, виправляти допущені помилки. Відповідь правильна, логічна, обґрунтована, хоча у ній бракує власних суджень.

Задовільно - вступник відтворює основний навчальний матеріал, виконує завдання за зразком, володіє елементарними знаннями з дисципліни. Визначення понять дає з помилками й неточностями.

Незадовільно – відповідь фрагментарна, характеризується початковими уявленнями про предмет вивчення.

При оцінюванні відповіді на вступному випробуванні враховуються:

- правильність, логічність, обґрунтованість, цілісність;
- рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, класифікувати, узагальнювати, робити висновки тощо;
- вміння виявляти проблеми та розв'язувати їх;
- самостійність суджень.

ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

Нормативні документи

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. К.: Феміна, 1996. 64 с.
2. Бюджетний кодекс України. Відомості ВРУ (ВВР), 2010, N 50-51, ст.572) // zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2456-17
3. Господарський кодекс України // Відомості ВРУ. 2003 р. – № 18.
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010. К.: Видавництво «Преса України», 2010.
5. Закон України „Про акціонерні товариства”, від 17.09.2008 р., № 514-VI.
6. Закон України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування" від 08.07.2010 № 2464-VI. // zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2464-17
7. Закон України «Про страхування» від 07.03.1996 № 85/96 ВР.
8. Закон України «Про цінні папери і фондовий ринок» від 23.02.2006 р., № 3480 IV.
9. Бюджетне законодавство України / уклад. І.С. Тимошук. К.: Юрінком Інтер, 2011. – 372 с.
10. Податкова система в законах та нормативних актах: [зб. норм. актів] / Державна податкова адміністрація України / С.В. Буряк (ред.кол.), В.Г. Войтенко (упоряд.), Л.В. Трофімова (упоряд.). К.: ІВЦ ДПА України, 2009. 975с.

Підручники, монографії

11. Азаренкова Г.М. Фінанси: практикум: Навчальний посібник / Г.М. Азаренкова, І.І. Борисенко. – К. : Знання, 2008. 279 с.

12. Алексєєв І.В. Гроші кредит: навчальний посібник / І.В. Алексєєв, М.К. Колісник. К.: Знання, 2009. 253 с.
13. Алексєєв І.В. Бюджетна система: навчальний посібник / І.В. Алексєєв, Н.Б. Ярошевич, А.М. Чушак-Голобородько. К.: Хай-Тек Прес, 2007. 376 с.
14. Базилевич В.Д. Страхова справа / В.Д. Базилевич, К.С. Базилевич. - 6-те вид., стер. К.: Знання, 2008. 351 с.
15. Бюджетна система: навчальний посібник / Н.Д.Чала, Л.В.Лазоренко. К.: Знання, 2010. 223 с.
16. Волохова І.С. Міжбюджетні відносини в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія / І.С. Волохова. Одеса: Атлант, 2010. 234 с.
17. Головка А.Т. Ринки фінансових інструментів та їх інфраструктура: монографія / А.Т. Головка, С.М. Лаптев, О.А. Кириченко. К.: Університет економіки та права "КРОК", 2009. 560 с.
18. Державні фінанси: підручник / Ткачук Ірина Григорівна. Івано-Франківськ: ДВНЗ "Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника", 2015. 510 с.: рис., табл. Бібліогр.: с. 414-418. 100 экз.
19. Еш С.М. Фінансовий ринок: навчальний посібник / С.М. Еш. К.: Центр учбової літератури, 2009. 528 с.
20. Казначейська справа: підручник / О.В. Охрімівський, Й.С. Хижняк, Д.П. Ротар. Чернівці: Книги ХХІ, 2008. 464 с.
21. Коваленко Д.І. Гроші та кредит: теорія і практика. Посібник. К.: ЦУЛ, 2010. 344с.
22. Міжнародні фінанси: кредитно-модульний курс: навчальний посібник / за ред.: Ю.Г. Козак, Н.С. Логвінова, М.І. Барановська. 4-те вид. перероб. і доп. К.: Центр учбової літератури, 2011. 288 с.
23. Місцеві фінанси: навчальний посібник / О.О. Сунцова. 2-ге вид. - К.: Центр учбової літератури, 2008. 488 с.

24. Місцеві фінанси: навч. посіб. / О. Й. Вівчар, О. Б. Курило, В. М. Кащишин ; Нац. ун-т "Львів. політехніка". Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2014. - 258 с.: рис., табл. Бібліогр.: с. 253-256.
25. Оподаткування підприємницької діяльності: Навчальний посібник // В.М. Мельник. К.: Кондор, 2009. 160 с.
26. Оподаткування фізичних осіб суб'єктів підприємницької діяльності: офіційні матеріали / Державна податкова служба України; Заг. ред. С.В. Буряк. К.: Юрінком Інтер, 2009. 304 с.
27. Орлюк О.П. Фінансове право. Академічний курс: підручник / О.П. Орлюк. К. : Юрінком Інтер, 2010. 808 с.
28. Романенко О.Р. Фінанси: підручник / О.Р. Романенко. – 4-те вид. К.: Центр учбової літератури, 2009. 312 с.
29. Рясних Є.Г. Основи фінансового менеджменту: навчальний посібник / Є.Г. Рясних. К.: Академвидав, 2010. 336 с.
30. Страхування: підручник / За ред. В.Д. Базилевича. К., 2008. 1019 с.
31. Фещенко Л.В. Бюджетна система України: навчальний посібник / Л.В. Фещенко, П.В. Проноза, Н.В. Кузьминчук. - К.: Кондор, 2008. 440 с.
32. Фінанси домогосподарств: сучасна парадигма та доміанти розвитку: монографія / Т.О. Кізіма. К.: Знання, 2010. 431 с.
33. Фінанси країн Європейського Союзу: навчальний посібник / М.І. Карлін. - К.: Знання, 2011. 639 с.
34. Фінанси: навчальний посібник / І.Г.Благун, Р.С.Сорока, І.В.Слейко. Львів: Магнолія 2006, 2008. 314 с.
35. Фінансова безпека бізнесу: Податковий аспект: навчальне видання / В.І. Грушко, С.М. Лаптев, Л.О. Кошембар ; Університет економіки та права "КРОК". К.: Університет економіки та права "КРОК", 2010. - 256 с.
36. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни / За ред. О.О. Терещенко. 3-тє вид., без змін. . : КНЕУ, 2009. 312 с.

37. Фінансове право України: навчальний посібник / За заг. ред. Л.К. Воронової. К.: Правова єдність, 2009. 395 с.
38. Фінансові системи країн Західної Європи: навчальний посібник / М.І. Карлін. К.: ВЦ "Академія", 2009. 320 с.
39. Фінанси: навч. посіб. / О. Я. Стойко, Д. І. Дема; за ред. канд. екон. наук, доц. О. Я. Стойка. К. : Алерта, 2014. - 431 с.: рис., табл. Бібліогр.: с. 421-428. 500 экз. ISBN 978-617-566-254
40. Грушко В.І., Чумаченко О.Г., Національні фінанси // Підручник за редакцією д. ек. н., професора В.І. Грушка К.: Університет економіки та права «КРОК», 2017. 660 с.
41. Грушко В.І. Пенсійна система // Підручник за редакцією д. ек. н., професора В.І. Грушка К.: Університет економіки та права «КРОК», 2017. 368 с.
42. Bobrov Y. Finance / Y. Bobrov. K.: "KROK" University, 2008. 220 p.

Підручники, монографії

43. Гроші та кредит: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. галузі знань 0305 "Економіка та підприємництво"/ [О. Л. Шелест та ін.]; за ред. канд. екон. наук, доц. Шелеста О. Л.; Харк. торг.-екон. ін-т Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. - Х.: Бровін О. В. [вид.], 2014. 267 с.: рис., табл. Бібліогр.: с. 264-266. 300 экз.
44. Фінанси: Навчальний посібник/ П. К. Бечко, Л.Д. Тулуш [та ін.]. Львів: 2011. 345 с. (Вища освіта в Україні)
45. Бюджетний менеджмент: навчальний посібник / За заг. ред. Л.О. Коваленко. К.: Слово, 2011. 416 с.
46. Орлюк О.П. Фінансове право. Академічний курс: підручник / О.П. Орлюк. К.: Юрінком Інтер, 2010. 808 с.
47. Івасів Б.С. Гроші та кредит: Підручник. 3-тє вид., змін. і доп. Тернопіль: Карт-бланш, К.: Кондор, 2008. 528с.

48. Карлін М.І. Державні фінанси України. Навч. посіб. К.: Знання, 2008. 348 с.
49. Кириченко О.А. Ринок фінансових послуг: підручник / О.А. Кириченко, С.А. Єрохін. К.: Національна академія управління, 2009. 350 с.
50. Луніна І.А. Державні фінанси та реформування міжбюджетних відносин: монографія / І.А. Луніна. К.: Наукова думка, 2006. 432 с.
51. Павлюк К.В. Бюджет і бюджетний процес в умовах транзитивної економіки України: Монографія. К., НДФІ, 2006. 584 с.
52. Педь І. Непрямі податки в податковій системі України: навч. посібник. К.: Знання, 2009. 348с.
53. Фінанси: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / О.В. Романенко, С.Я. Огородник, М.С. Зязюн, А.А. Славкова. – 3-тє вид., без змін. К. : КНЕУ, 2008. 392 с.
54. Фінанси: навчальний посібник / В.С. Загорський, О.Д. Вовчак, І.Г. Благун І.Р. Чуй. 2-ге вид., стер. – К.: Знання, 2008. 274 с.
55. Фінанси підприємств: підручник / За ред. А.М. Поддєрьогіна. 7-ме вид., без змін. К.: КНЕУ, 2008. 552 с.
56. Фінанси: підручник / За ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. К.: Знання, 2008. 611 с.
57. Фінансове право України: навчальний посібник / За заг. ред. Л.К. Воронової. К.: Правова єдність, 2009. 395 с.
58. Щетинін А.І. Гроші та кредит: Підручник. 4-те вид., змін. і доп. К.: ЦУЛ, 2010. 440с.

Періодичні видання:

59. Азаров М.Я. Формування бюджетної політики економічного зростання // Фінанси України. 2006. № 9. С. 3–10.

60. Азаров М.Я. Роль органів місцевого самоврядування у вирішенні питань соціально-економічного розвитку // Фінанси України. 2007. № 3. 3–14.

61. Ільченко Т. Методологічні підходи до дослідження заощаджень населення / Т. Ільченко // Вісн. Терноп. нац. екон. ун-ту. 2009. №2. С. 56-60.

62. Кізима Т.О. Бюджет домогосподарства: теоретичні основи та прагматизм формування в сучасних умовах / Т.О. Кізима // Вісн. Криворіз. екон. ін.-ту КНЕУ: зб. наук. пр. 2008. №3 (15). С. 123-129.

63. Крисоватий А.І., Кошук Т.В. Вплив поглиблення інтеграції на податкову політику країн учасниць ЄС // Фінанси України. 009. №3. С. 31-39.

Інтернет – джерела:

64. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

65. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

66. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>

67. Офіційний сайт Рахункової палати України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ac-rada.gov.ua>